

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum anima Christi videat verbum per aliquem creatum habitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

rat, quia ille nec proficit, nec deficit, ergo in eo est ponere scientiam creatam.

¶ 2. Præter. Secum. Dama. omnia que in nostra natura plantavit Dei verbum, assumpsit: plantavit autem scientiam creatam, ergo & eam assumpsit.

¶ 3. Præter. Sicut scientia divina est supra scientiam intellectivam creatam, ita scientia intellectiva creata est supra scientiam sensitivam: sed scientia sensitiva non tollitur ab eo qui habet scientiam intellectivam creatam, ut patet in homine, ergo scientia intellectiva creata potest remanere superveniente scientia intellectiva increata.

RESPON. Dicendum, quod scientia in Christo est ponere duas naturas, ita & duas scientias, creatam, scilicet & increatam. Quidam autem heretici posuerunt in Christo solam scientiam increatam. Vt autem huius erroris videamus originem, sciendum est quod quidam unionem divinam & humanam naturam intellexerunt esse hoc modo factam, quod anima uniret corpori, ut scilicet anima est forma corporis, ita divinitas esset forma humanitatis in Christo. Et ideo quidam considerantes quod si verbum uniret corpori Christi, sicut anima corpori nostro, quod posset esse unificare sicut anima corpus nostrum unificat, posuerunt quod in Christo non fuerunt nisi due substantiæ, scilicet corpus & divinitas, que corpus loco animæ unificabat. Et hic fuit error Eunomii & sequacium eius. Quidam vero attendentes hoc esse divinitati indignum quod corpori uniretur ut ipsum vivificans, posuerunt in Christo animam vivificantem & sensitivam, sensibilem, videlicet & vegetabilem, non autem intellectualem. Sed dicebant quod ipsum verbum erat in Christo loco intellectualis ætatis. Et hic fuit error Appollinaris & sequacium eius. Quo quidem errore supposito planum esset in Christo non esse nisi scientiam increatam. Prædictum autem modum intelligendi unionem ad hoc inducit, ut credatur una quadam natura ex divina & humana confecta, sicut ex anima & corpore non solum fit una hypostasis, sed una natura. Ex quo ulterius sequitur quod utriusque naturæ veritas corrumpatur. Cum enim hoc sit de ratione divinitatis naturæ, ut sit a rebus, ob separata quantum ad esse, si ponatur esse alicuius corporis actus a propria ratione decidet. Similiter, si a natura humana abstracta vel anima, vel intellectus vel aliquid eorum, quod ad integritatem naturæ pertinent, non remanebit veritas speciei, cum ita sit de rationibus specierum sicut de numeris, ut dicitur in octavo Metaph. in quibus unitate addita vel subtracta species numeri variatur. Et ideo secundum prædictum errorem Christus nec verus homo, nec verus Deus esset. Ad hoc ergo quod Christus verus Deus & verus homo sit, oportet in ipso ponere omnia que ad naturam divinam pertinent, & iterum seorsum secundum rationem naturæ in eadem persona omnia que speciem hominis constituunt. Et ut non solum verus homo, sed perfectus sit, oportet in eo ponere omnia, que nobis ad perfectionem necessaria sunt, sicut habitus scientiarum & virtutum. Sicut autem divinitas non potest esse actus corporis, ut ea corpus formaliter vivat, vel rationalis creatura fiat, ita non potest esse actus anime rationalis, ut ea formaliter sit sciens vel virtuosus, sicut nos per habitum virtutis vel scientiæ. Et ideo oportet ponere in Christo scientiam creatam, & virtutem creatam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod scientia creata est quidem secundum quid anima Christi nobilior, in quantum est actus eius, secundum quem mo-

dum & color eius corpore nobilior est, & quodlibet accidens suo subiecto, prout comparatur ad ipsum sicut actus ad potentiam. Simpliciter autem subiectum est nobilior accidere, & sic anima Christi, propria scientia.

AD II. dicendum, quod quavis operatio attribuitur hypostasi, ut operanti, tamen attribuitur naturæ ut operationis principio. operatio autem non recipit speciem ab operante, sed a principio operationis, vnde in uno operante sunt diversæ operationes secundum spiritum propter diversam operationum principia, sicut in homine videre & audire. quamvis igitur in Christo non sit nisi una hypostasis, tamen est in eo duarum naturæ, & ideo due operationes, & oportet Christum esse perfectum ad utramque operationem. Et sic non solum est in eo scientia increata que sufficit ad operationem naturæ increatæ: sed scientia creata que exigitur ad operationem naturæ creatæ perfectæ.

AD III. dicendum, quod calor proprie loquendo non agit, sed est medium quo ignis agit. Vnde sic se habet ad operationem calefactionis, sicut scientia creata ad actum considerationis.

AD IIII. dicendum, quod quamvis in consideratione scientiæ sit aliquid quod est ab intrinseco, tamen talis operatio non completur sine eo quod est ab extrinseco, & in hoc dissimilitudo attenditur.

AD V. dicendum, quod quamvis esse creatum sit imperfectum comparatum ad eminentiam divinæ operationis, unumquodque tamen in genere suo perfectum est, & sui generis perfectionem quandam requirit. Vnde & natura creata in Christo quandam perfectionem habuit creatam, que fuit scientia creata.

AD VI. dicendum, quod Christus semper est in actu considerationis secundum scientiam increatam, sed quia ei due operationes competunt secundum duas naturas, ideo per hoc non excluditur, quin habeat considerationem scientiæ creatæ.

AD VII. dicendum, quod si Christus haberet tantum scientiam increatam, esset quidam sapiens Deus: sed ut ita dixerim non homo sapiens homo, unde ad hoc quod in humanitate sapiens esset, oportuit quod scientiam creatam haberet.

AD VIII. dicendum, quod verbum Apostoli intelligitur de perfectione que imperfecti opponitur. Tunc enim perfectio adveniente imperfectum tollitur: perfectio autem divinæ scientiæ non opponitur perfectioni scientiæ creatæ, cum non sint circa eadem, unde ratio non sequitur.

AD IX. dicendum, quod quamvis verbum sit magis intraneum anime, quam aliqua potentia eius: prout eam sustinet & in esse conservat, tamen intellectus vel aliqua alia potentia est magis unum cum anima, quia non solum in persona, sed in natura secundum quod potentia est quedam perfectio ipsius anime, non autem verbum: unde anima Christi non potest formaliter loquendo intelligere per verbum sicut per intellectum.

AD X. dicendum, quod quamvis verbum & scientia creata non sint melius quam solum verbum, tamen anima unita verbo & perfecta scientia creata est perfectior, quam si verbo uniretur sine hoc quod scientiam creatam haberet, quia scientia creata in aliqua habitudine se habet ad animam in qua non se habet verbum, & ideo ratio non sequitur.

ARTICULVS II.

Utrum anima Christi videat verbum per aliquem habitum.

SECUNDO queritur, utrum anima Christi videat verbum per aliquem habitum. Et videtur quod non videtur. non potest per aliquem habitum esse videre per medium: sed anima Christi videt verbum sine medio, ergo non videt per habitum.

Quæst. dis. Tho. GGG ¶ 2. Præter.

D. 216.

3. par. q. 9. ar. 2. c. 2.

Cap. 8. 105.

¶ 2 Præ. Anima Christi in hoc beata est, quod Deum videt, beatitudo autem siue felicitas secundum Philosophum in 1. Ethic. non est secundum habitum, sed secundum actum. ergo anima Christi non videt uerbum secundum habitum.

¶ 3 Præ. Quanto aliquid est simplicius, tanto est Deo proximus; quanto autem aliquid est Deo proximus, tanto est nobilior. Cum igitur anima Christi maxime in hoc nobilitetur, quod Deum perfecte uidet, uidetur quod in illa uisione non accidat aliqua compositio, quod esset si per habitum aliquem sibi compositum intelligeret.

¶ 4 Præ. Anima Christi est nobilior quam angeli, & maxime quantum ad uisionem uerbis; sed angelus non uidet uerbum per aliquos habitus, quia ut dicit Maximus in comm. super 7. c. Cælest. Hierar. non conuenit arbitrari magnum Dion. habitudines in diuinis intellectibus. more accidentium, quemadmodum & in nobis sunt dixisse, & aliud in alio subiecto, ac si qualitatem quandam effectam, accidens enim omne illinc depulsum est. ergo nec anima Christi uidet uerbum per aliquem habitum.

¶ 5 Præ. Anima Christi non potest considerari, nisi uel ut unita uerbo, uel secundum suam naturam; sed in quantum est unita uerbo, non competit sibi uidere uerbum aliquo habitu mediante, quia non unitur uerbo aliquo habitu medio. Similiter nec sibi secundum propriam naturam hoc competit, sicut. n. omne totum est maius sua parte, ita est quilibet parte sua melius & perfectius: sed aliqua pars anime ut intellectus, agens efficit suam operationem nullo habitu mediante, quod uidetur ad nobilitatem eius pertinere, & ita multo fortius anima tota non operatur habitu mediante. ergo nullo modo anima Christi uidet uerbum per aliquem habitum.

¶ 6 Præ. Sicut dicitur gl. Heb. 2. natura mentis humanae qualem Christus assumpsit, nihil post Deum est melius: sed aliqua insensibiles creature sine habitu medio suas operationes producant, quod ad nobilitatem ipsarum pertinere uidetur, cum in hoc sint Deo similes. ergo multo fortius anima Christi habet suam operationem absque habitu aliquo, & sic idem quod prius.

SED CONTRA, Nulla potentia passiva potest operari, nisi perfecta per formam sui actiui, cum nihil operetur nisi secundum quod est in actu; sed intellectus possibilis, quo anima Christi intelligebat, erat potentia passiva. ergo non poterat intelligere, nisi per formam sui actiui, hoc est intelligibile perfectas; sed habitus in intellectu non unum aliud esse, quam species intelligibilem in ipso. ergo anima Christi uidebat Deum, & intelligebat aliquo habitu.

¶ 2 Præ. Non decuit quod Dei filius potentiam intellectuam assumeret, nisi perfectam: perficitur autem potentia actiua per habitum scientiae. ergo habitualement scientiam assumpsit.

RESPON. Dicendum, quod ad huius questionis euidenciam oportet scire quod est habitus, & ad quod habitibus indigemus. Quatum in primo aspectu apparet, habitus significare uidetur aliquid potentiae superadditum, quo perficitur ad suam operationem. Indiget autem aliqua potentia aliquo superaddito duplici ratione, & propter conditionem nature, & propter rationem ipsius potentiae, nec immerito, cum actio, quae a potentia procedit a natura dependeat, quae est potentiae origo. Ex parte uero nature indiget potentia aliquo superaddito ad operandum, quando. scilicet operatio talis est, quae facultatem & conditionem nature excedit, sicut conditionem nature hu-

mana excedit, ut ad Deum quasi sociam auctorem efficiatur quasi hereditatis eius confors, unde ad hanc operationem indiget nostra affectiua potentia habitu charitatis. Ex parte autem potentiae, quae potentia est ad talia obiecta ordinata, quorum nullatenus ex se ipsa potest perfecte actum habere sicut potentia uisua est ordinata ad cognoscendum omnes colores: non fuit autem possibile ut essent in corpore uisuo omnes colores in actu, & ideo aliter est ordinatum, ut scilicet potentia uisua possit habere ad similitudinem cuiuslibet coloris, & sic in actu progrediatur uisionis. Sciendum tamen est, quod illud, quod additur potentiae, quae loque recipitur in ea per modum habitus, quandoque per modum passionis, quando receptum non immanet recipienti, nec efficitur eius quauitas, sed quasi quodam contactu ab aliquo agente immutatur, & subito inuenit, sicut dicit Philosophus in Predicamentis ubi dicitur, quod non passibilem qualitate, quae quis propter uerecundiam in ruborem subito immutatur. Tunc uero retinetur per modum habitus, quando illud receptum efficitur, quasi conuenit recipienti. Et inde est, quod habitus a Philosopho dicitur qualitas difficile mobilis. Inde est etiam, quod operationes ex habitu procedentes delectabiles sunt, & in promptu habentur, & facilliter exercentur, quae sunt quasi conuatales effectus. Ea autem quae superadduntur in potentia sensitiua, non superadduntur per modum habitus, sed per modum passionis. In potentia uero intellectu a se per modum habitus, quia sensitiua pars agit in finem naturam magis quam agat, intellectiua autem pars est in sui actus, & ideo competit ei habere promptitudinem ad actus, ut possit operari cum libet. patet igitur ex predictis, quod potentia perficitur est, quae recipitur per modum habitus, quae si recipitur per modum passionis solum. Et ideo illud superadditum est anima Christi, oportet ibi ponere per modum habitus. Et utraque autem predictarum rationum, oportet in anima Christi ponere aliquid superadditum. Rationem naturae, quae uidere diuinam essentiam est superadditio eiuslibet nature create. Vnde nulla creatura potest ad hoc pertinere, nisi aliquo lumine eleuata illa beata uisione. Quod quidem lumen in aliquo accipitur per modum passionis, quasi per rationem, ut in baptis: in Christo autem fuit, ut habitus ipsa anima Christi beatificans a principio suae creationis. Ratione uero potentiae, quia intellectus anime humanae est in potentia ad omnia entia. Impossibile est autem esse aliquid ens creatum, quod sit perfecte actus, & similitudo omnium entium; quia sic infinitum possideret naturam entitatis. Vnde solus Deo per se ipsum sine aliquo addito, potest omnia intelligere. Quilibet autem intellectus creatus intelligit per aliquam speciem superadditam: uel acquisite, sicut in nobis accidit uel concreatas siue in suis, sicut in angelis. Et quod quidem angelis competit ex conditione nature, hoc multo excellentius anima Christi fuit collatum plenitudine gratiae, ut omnium rerum species inditas se haberet a sui creatione. Sed media tibi habet speciem non cognoscebat uerbum, sed solummodo res creatas. Sic igitur est dicendum, quod anima Christi in cognitione, quae uerbum uidebat, indiget habitu quodam lumine, non ut per quod fieret aliquid intelligibile actus, sed ut per quod eleuaret intellectus agens: sed ut per quod eleuaret intellectus creatus in id, quod est supra se. Quibus uero ad cognitionem aliarum creaturarum habitus superadditum, quod est collectio specierum ordinatarum ad cognoscendum, quae anima Christi uidet.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod anima Christi uidet

videt uerbum sine medio, qd sit similitudo rei ui-
se, sicut species in oculo est similitudo uisibilis,
uel sicut speculum est similitudo rei specularæ:
non autem uidet sine medio quod sit dispositio ui-
dentis, & sic non ualeat ratio prædicta.

Ad II. dicendum, qd cum dicitur felicitas nō est
in habitu, intelligendū est de habitu de quo non
procedit actus. Qui n. est in habitu & non in actu,
similis est dormienti; oportet autem quod actus il-
le, in quo felicitas consistit, ab habitu aliquo pro-
grediatur secundum sententiam Philosophi; alias
operatio non esset delectabilis & perfecta.

Ad III. dicendum, qd sicut Dion. in 5. c. de Diui,
nomi. aliter est in participationib. & in participan-
tib. participatioes. n. quanto sunt simpliciores, tā-
to nobiliores, sicut dicitur esse, quam uiuere, & uiuere
quā intelligere, ut fiat cōparatio inter eē & uiuere,
separato p̄ intellectu eē a uiuere. In participantib.
autē quāto aliqd magis est cōpositū, nō dico cōpo-
sitione materiali, sed p̄ receptionē pluriū participa-
tionū, tanto est nobilior: q̄ tanto in pluribus Deo
similatur, & h̄mō iasimilitudo eē nō p̄t nisi p̄ ali-
qua a Deo accepta: Vñ & aīa, quæ supra naturam
suam habet habitus perfectiores, nobilior est.

Ad IIII. dicendum, qd uerbum Maximi intelligē-
dum est de accidentib. separabilib. & peruenientib.
ad naturam: quia si huiusmodi accidentia habe-
rent, essent mutabiles, & non immateriales, & per
se stantes essentia. Vnde subiungit, si n. hoc eē nō
uit; maneret in semetipsa horum essentia. Et cō-
cludit habitudines ergo corū, atq; virtutes sunt eis
essentiales propter immaterialitatem. & appellat est
sentiale id, quod nunquam essentiam relinquit.

Ad V. dicendum, qd uino in Christo non termi-
natur ad operationem: sed ad esse. Et idē aīa in quā-
tum est corpori unita non cōpetit, uel uidere uer-
bum, uel aliqua operatio: sed solum esse, in hypo-
stasi uerbi immediate loquendo. Conueniunt autē
h̄ operationes rōne suarum potentiarum, & sicut
nature, quamuis autē tota anima perfectior sit quā
intellectus agens; non tamen qualibet alia potētia
anima. est nobilior intellectu agente. Vnde non
oportet, quod si intellectus agens nō indiget habi-
tu, quod intellectus possibilis non indigeat. Qd n. D
intellectus agens habitu non indigeat ad sui ope-
rationē, est hoc contingit, quod intellectus agēs ni-
hil recipit ab intelligibilibus: sed magis formam
suam eis tribuit, faciendo ea intelligibilia actui in-
tellectus autem possibilis cōtrario se habet.

Ad VI. dicendum, quod potentie naturales sūt
determinatæ ad unum, & ideo per seipsa possunt
in sua obiecta, nec indigent aliquo superaddito ad
agendum; potentie autem rationales ad multa se
habent, & hoc ad earum nobilitatem spectat; &
ideo non est simile.

ARTICVLVS IIII.

Utrum Christus scientiam aliam habeat, quam illam
qua cognoscit res in uerbo.

TER TIO queritur, utrum Christus scientiā aliā
habeat quam illam, qua cognoscit res in uer-
bo. Et ut quod non, quia, ut dicitur 1. Cor. 14. Cum
uenerit quod perfectum est euacuabitur &c. scien-
tia autē, qua nunc res in seipsis cognoscimus expar-
te est, ut ibidem dicitur. ergo adueniente perfecta
scientia gloriæ euacuabitur sicut expressio uidetur
uelle Apostolus; sed in Christo fuit cognitio glo-
riæ ab initio suæ conceptionis; qua. i. cognouit
res in uerbo. ergo non habuit aliam scientiā de re-
bus. Sed dicendum, qd scientia euacuatur adueniē-

A te gloria, non quantum ad scientiam: sed quantum
ad modum, quo nunc intellectus inquirendo, &
conuertendo se ad phantasmata speculatur.

¶ Sed contra, modus iste est de essentia scientie,
ablato enim aliquo essentiali nō potest rei substā-
tia remanere. ergo non potest ipsa secundum suā
substantiam remanere, modo isto cessante.

¶ Præter. Secundum Phil. in 2. Eth. omnes habitus
ex actibus acquisiti, reddunt similes actus illis acti-
bus, ex quibus acquisiti sunt; sed scientia, quā nunc
habemus acquisita est ex talibus considerationib.
quibus ad phantasmata conuertimur, & procedi-
mus conferendo. ergo non potest talis scientia nisi
si tales actus reddere. frustra ergo remaneret scien-
tia, tali modo scientiæ cessante.

¶ 4 Præter. Impossibile est duas formas eiusdem sp̄s
in uno, & eodem subiecto esse; sed anima Christi
uidens res in uerbo habet similitudines rerū quas
uidet, cum nihil uideatur nisi per suā similitudi-
nem. ergo non est possibile, quod eandem rerū
habeat alias similitudines: & ita non potest alia scia
in Christo, nisi illa qua cognoscit res in uerbo.

¶ 5 Præter. Scientia ponit in anima Christi propter
eius perfectionem: sed anima Christi ex qua uidet
res in uerbo & uerbum ipsum, non est perfectior,
uel minus perfecta, siue habeat aliam scientiam, si-
ue non. ergo non est in eo ponere aliam scientiam
probario media est per Aug. qui dicit in 4. Conf.
infelix homo qui scit omnia illa scilicet creaturas,
C se autem nescit, beatus autem qui te scit, non propter
illa beator sed propter te solum beatus.

SED CONTRA; Christus fuit angelis perfectior,
ut probat Apost. Hebr. i. sed angeli præter cogni-
tionem rerum, quam habent in uerbo, habent rerū
cognitionem in propria natura, ut patet per
Aug. super Gen. ad literam. ergo multo fortius aīa
Christi præter scientiam rerum, quam habet in uer-
bo, scit res in propria natura.

¶ Præter. Nulla naturalium perfectionum Christo
debit deesse; sed naturalis perfectio anime huma-
næ est, ut cognoscat res in proprio genere. ergo ra-
lem scientiam Christus de rebus habuit.

RESPON. Dicendum, quod sicut prius dictum
est, perfectio supernaturaliter conueniens Christo
non excludit naturalem eius perfectionē, sicut uita
increata non excludit animam uiuificantem.
Cognitio autem qua anima Christi cognoscit uer-
bum, & res in uerbo, est supernaturalis, ut dictum
est. unde per hoc non excludit, quin anima Chri-
sti habeat omnem perfectionē naturalem. Cuius-
libet autem existentis in potētia perfectio natura-
lis est, ut in actum educatur: intellectus autem pos-
sibilis naturaliter est in potētia ad intelligibilia.
vñ antequam in actum reducat est imperfectus
perficitur autem cum in actum redigitur, ut rerū
notitiam habeat. Et ideo quidam philosophi atten-
dentes naturalem perfectionem hoīs, dixerunt ul-
timum felicitatem hominis in hoc consistere, qd
in aīa hoīs deseribatur ordo totius uniuersi, habuit
ergo Christus hanc perfectionem; ut per scientiā
sibi diuinitus infusam, res in propria natura cogno-
sceret, multo fortius quam homo in statu innocē-
tiæ, uel angeli secundum cognitionem naturalem.

AD PRIMVM ergo dicēdū, qd circa scientiam est
duplex opinio. Vna qd scia hic acquisita remaneat,
quantū ad essentia habitus. sed tollatur modus, quo
hic scia utimur. Et sicut hanc procedit responsio il-
la, que tacta est in obiciendo: tū oportet addere,
Quæst. dis. S. Tho. GGG 2 quod

In priorib.
cto. 5.

In 5. confel.
c. 4. in prin.
10. 1.

C. 2. & li. 2.
c. 3. to. 3.

Ar. preced.

Ca. 2. re.
p. 1. 1.

D. 559